

An Analysis of the Functional and Conceptual Transformation of Objects in the Museification Process

Seyed Mahmood Mirazizi¹, Mostafa Goudarzi²

1. PhD Candidate of Visual Arts, Department of Advanced Art Studies, School of Visual Arts, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Advanced Art Studies, School of Visual Arts, College of Fine Arts, University of Tehran, Tehran, Iran (Corresponding Author).

Email: goudarzi40@gmail.com

Article Info

 <https://doi.org/10.61882/Athar.2028.4006.2>

Pp: 221 - 240

Article Type:

Research Article

Article History:

Received: 2025/08/09

Revised: 2025/09/11

Accepted: 2025/09/19

Use your device to scan
and read the article online

Athar Journal

Journal of the Research Institute of Historical Buildings and Fabrics, Research Institute of Cultural Heritage and Tourism (RICHT), Tehran, Iran.

Owner & Publisher:

Cultural Heritage and Tourism Research Institute (RICHT), Tehran, Iran.

Journal Homepage: <https://athar.richt.ir/>

Abstract

Museums are continually evolving, redefining their nature and social roles. This study analyzes the process of museification and investigates how the conceptual, functional, and cognitive values of objects transform through this process. The primary research question asks: How does museification alter the identity and value of objects across different museum approaches? The hypothesis posits that museification is not merely a physical transfer but a deep re-contextualization that endows objects with new symbolic meanings and identities within collective memory. The study addresses the practical challenge museums face in balancing object preservation with narrative construction. A descriptive-analytical design was employed within a qualitative framework, using content analysis of theoretical museology texts. Library resources were consulted to focus on recent developments in the field. Museification fundamentally redefines objects: they are detached from their original contexts and transformed from ordinary items into meaningful, symbolic documents. Three distinct approaches emerged: (a) object-centered museums, where intrinsic value and physical authenticity are paramount; (b) thought-centered museums, which emphasize symbolic interpretation and cultural narratives; and (c) content-centered museums (the third generation), in which objects serve as tools for dialogue and addressing contemporary issues. Museification is a dynamic, multifaceted process aligned with broader societal transformations, emphasizing the construction of meaning and knowledge production alongside display. Museums should enhance their flexibility to function as guardians of both tangible and intangible heritage and as dynamic platforms for cultural dialogue, balancing authenticity with conceptual storytelling.

Keywords: Museum Objects, Museification, Object-Centered, Thought-Centered, Content-Centered.

Citations: Mirazizi, S. M. & Goudarzi, H., (2026). "An Analysis of the Functional and Conceptual Transformation of Objects in the Museification Process". *Athar*, 46(111): 221-240. <https://doi.org/10.61882/Athar.2028.4006.2>

Homepage of this Article: <https://athar.richt.ir/article-2-2028-en.html>

© The Author(s)

Copyright © 2026 The Authors. Published by Cultural Heritage and Tourism Research Institute (RICHT).

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

Introduction

Museums occupy a complex intersection of conservation and transformation. Although inherently conservative institutions, they are undergoing a dynamic evolution that redefines their nature and function, profoundly altering our understanding of museum objects and the core process of museumification. Recognized in museology as a multidimensional phenomenon, museumification is a communicative system that generates meaning, reproduces social relationships, and symbolizes reality, raising critical questions about what should be preserved, how, and for what purpose. The process extends beyond the mere physical transfer of objects into a museum's collection; it involves profound cognitive, aesthetic, and cultural transformations that confer a new identity on objects as part of a collective heritage. Through this process, objects transcend their primary function to become symbols of cultural, social, and artistic legacies, playing a vital role in meaning-making, knowledge production, and the articulation of social narratives. The trajectory from object-centered museums to contemporary conceptual and content-centered institutions highlights a significant shift. Modern museums now seek to redefine objects not as passive entities but as active mediators of multi-voiced storytelling, with museumification designed to meet community needs, enhance knowledge, and foster participation.

The central research problem is to understand the profound semantic and functional metamorphosis objects undergo during museumification and how different museological approaches negotiate the tension between preserving an object's authenticity and employing it for conceptual narrative. Consequently, this study analyzes museumification through three distinct approaches—object-centered, thought-centered, and content-centered—to elucidate the transformations in an object's value and identity. The study's necessity lies in providing a framework for museums to navigate their dual roles as guardians of heritage and dynamic platforms for cultural dialogue. The main research question investigates how museumification transforms the identity and meaning of objects across these approaches. The central hypothesis posits that museumification is not a simple physical transfer but a profound process of re-contextualization that detaches objects from their original context, granting them a new symbolic identity in collective memory. Sub-questions explore how objects become symbols with multiple, layered values and how different museological approaches influence this process (object-centered prioritizing intrinsic value; thought-centered emphasizing narrative; and content-centered using objects to catalyze contemporary dialogue). Ultimately, this research contends that museumification transforms objects into living elements in meaning production, knowledge creation, and identity—processes museums must manage with increasing flexibility and reflexivity.

Discussion

The phenomenon of museumification is a complex, multifaceted process formally recognized in museology since the 1970s. It transcends the mere physical act of placing an object in a

museum, representing instead a profound institutionalization that endows the object with a new museological identity. Through this process, an object is separated from its original context and practical function, undergoing a transformation that elevates it into a valid document of collective heritage, imbued with new cognitive values. This journey unfolds through two interconnected stages: separation and transformation. In the separation stage, the object is deliberately detached from its native environment, allowing it to be examined as evidence of a specific reality. In the transformation stage, the object's nature is altered; it is no longer intended for use or economic exchange but is re-contextualized to participate in cultural narratives. It becomes a symbol and a vehicle for transmitting knowledge about its culture of origin, endowing it with a new, symbolic identity.

Across museological practice, this core process has been applied differently. The first generation of museums was predominantly object-centered, prioritizing display, conservation, intrinsic value, authenticity, and aesthetic qualities. Meticulous restoration, elegant presentation, and concise didactic information were central to success. Over time, the field shifted toward a more thought-centered perspective, wherein the focus moved from physicality to symbolic meanings, cultural messages, and social interaction. Museums became spaces for critical thinking, where objects functioned as documents to interrogate historical narratives and to explore multifaceted interpretations. This trajectory culminates in content-centered museums, the third generation, in which objects serve as tools to engage with broader ideas. The central goal is to generate dialogue around contemporary social, political, and environmental issues; messages and narratives take precedence, with objects selected and arranged to convey specific concepts and provoke public engagement.

Conclusion

Museumification is a purposeful process of re-contextualization that transforms objects into living sources of knowledge. It has evolved from a focus on physical display to a dynamic mechanism for constructing interactive meaning. The process unfolds as separation from the original context, followed by transformation into a valid interpretive document. Key findings indicate a shift in the nature of museums—from object-centeredness to idea-centered and, ultimately, content-centered approaches—and a corresponding change in the role of objects—from display tools to active instruments of meaning production. This meaning production is mediated by curation and increasingly by digital technologies (e.g., augmented reality and virtual reality), enabling adaptation across contexts. The study also notes challenges, including balancing object authenticity with conceptual storytelling, potential reductions in viewpoint diversity in traditional museums, and an identity crisis in conceptual museums. To succeed, museums must balance preserving authenticity with storytelling while remaining flexible enough to accommodate diverse contemporary needs. The proposed synthesis suggests combining object-centered, thought-centered, and content-

centered approaches to maintain institutional identity while serving as platforms for reflecting contemporary issues.

Acknowledgments

In conclusion, the authors feel it is necessary to express their gratitude to the anonymous reviewers of the journal, whose constructive feedback has significantly enriched this article.

Author Contributions

This research article is an independent work derived from the doctoral thesis of the first author at the Faculty of Fine Arts, University of Tehran, and has been conducted without any institutional financial support. Currently, there are no conflicts of interest.

Conflict of Interest

The authors have contributed equally to this research.

تحلیلی بر دگرگونی کارکردی و مفهومی اشیاء در فرآیند موزه‌ای شدن

سید محمود میرعزیزی^I، مصطفی گودرزی^{II}

I. دانشجوی دکتری هنرهای تجسمی، گروه مطالعات عالی هنر، دانشکده هنرهای تجسمی، دانشکده‌های زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
II. استاد گروه مطالعات عالی هنر، دانشکده هنرهای تجسمی، دانشکده‌های زیبا، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Email: goudarzi40@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

<https://doi.org/10.61882/Athar.2028.4006.2>

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۲۴۰-۲۲۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۶/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۲۸

موزه‌ها همواره در حال تحول و بازتعریف ماهیت و نقش خود در جامعه هستند. این پژوهش با هدف تحلیل فرآیند موزه‌ای شدن اشیاء و بررسی تحولات مفهومی، کارکردی و ارزش‌های شناختی آن‌ها در سه رویکرد شیء‌محور، اندیشه‌محور و محتوا‌محور انجام شده است. روش پژوهش این مطالعه توصیفی-تحلیلی است و با رویکرد کیفی و تحلیل محتوای متون نظری مرتبط و با اتکا به منابع کتابخانه‌ای و نظریه‌های موزه‌شناسی، تحولات در این زمینه را مورد توجه قرار می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که فرآیند موزه‌ای شدن، صرفاً انتقال فیزیکی اشیاء نیست، بلکه اشیاء را از وضعیت عادی از طریق دگرگونی و جداسازی از بافت اصلی به مدرکی معتبر و نمادین تبدیل می‌کند و به آن‌ها به نمادهایی فراتر از کارکرد اولیه‌شان هویت جدیدی در حافظه جمعی می‌بخشد. در موزه‌های شیء‌محور، ارزش ذاتی و اصالت فیزیکی اشیاء در اولویت است، در حالی که در موزه‌های اندیشه‌محور، تفسیر نمادین و روایت‌های فرهنگی اهمیت می‌یابد. در نسل سوم موزه‌ها با رویکرد مفهومی و محتوا‌محور، اشیاء به ابزاری برای گفت‌وگو درباره مسائل گوناگون تبدیل می‌شوند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که موزه‌ای شدن یک فرآیند پویا و چندوجهی است که هم‌زمان با تحولات جامعه، نه تنها بر نمایش اشیاء، بلکه بر ساخت معنا و تولید دانش تأکید دارد. در نهایت، این پژوهش نشان می‌دهد که موزه‌ها باید انعطاف‌پذیری خود را افزایش دهند تا بتوانند هم‌زمان حافظ میراث ملموس و ناملموس، و رسانه‌ای برای گفت‌وگوی فرهنگی باشند. این مطالعه از آن جهت حائز اهمیت است که چالش‌های موزه‌ها را در تقابل بین حفظ اصالت اشیاء و نیاز به روایت‌پردازی مفهومی را بررسی می‌کند.

کلیدواژگان: موزه، اشیاء موزه‌ای، موزه‌ای شدن، شیء‌محور، اندیشه‌گرا، محتوا‌محور.

فصلنامه علمی اثر

نشریه پژوهش‌گرا، اینیه و بافت‌های تاریخی، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، تهران، ایران.

ناشر:

پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

ارجاع به مقاله: میرعزیزی، سید محمود؛ و گودرزی، مصطفی، (۱۴۰۴). «تحلیلی بر دگرگونی کارکردی و مفهومی اشیاء در فرآیند موزه‌ای شدن». اثر، ۴۶ (۱۱۱): ۲۴۰-۲۲۱. <https://doi.org/10.61882/Athar.2028.4006.2>

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: <https://athar.richt.ir/article-2-2028-fa.html>

مقدمه

موزه‌ها ذاتاً نهادهایی محافظه‌کارند، اما در عین حال، در مسیر تحولات پویا و دگرگونی‌های اساسی قرار دارند. این تحولات نه تنها بر ماهیت و کارکرد آن‌ها تأثیر گذاشته، بلکه درک ما از نقش اشیاء موزه‌ای و فرآیند «موزه‌ای شدن» را نیز دگرگون ساخته است. پدیده موزه‌ای شدن، که در مطالعات موزه‌شناسی به عنوان فرآیندی چندبعدی معرفی شده و مسائل مختلفی از جمله این‌که چه چیزی، چگونه و با چه هدفی قرار است موزه‌ای شود را شامل می‌گردد، این پدیده نقش حیاتی در تحول ساختار و کارکردهای اشیاء در فضاهای موزه‌ها ایفاء می‌کند و به عنوان یک سیستم ارتباطی، نقش فعالی در تولید معنا در موزه‌ها دارد و ابزاری برای بازتولید روابط اجتماعی و نمادسازی از واقعیت به شمار می‌رود. این فرآیند نه تنها شامل جمع‌آوری و انتقال فیزیکی اشیاء به فضای موزه جهت نمایش، بلکه شامل دگرگونی‌های شناختی، زیبایی‌شناسانه و فرهنگی آن‌ها نیز می‌گردد، که منجر به خلق هویتی جدید برای اشیاء به عنوان بخشی از میراث جمعی می‌شود. در واقع، شیء در این روند از کارکرد اولیه خود خارج شده و به نمادی از میراث‌های فرهنگی و... بدل می‌شود که نقش مهمی در تولید معنا، ترویج اندیشه، بازسازی روابط، تولید دانش و روایت‌های اجتماعی ایفاء می‌کند. در این روند، نسل اولیه موزه‌ها با رویکرد شیء محوری با ریشه‌های مردم‌شناسی و باستان‌شناسی تا قرن نوزدهم و موزه‌های مفهومی و محتوامحور در دوره معاصر به دنبال بازتعریف اشیاء نه به عنوان موجودیت‌های منفعل، بلکه به مثابه واسطه‌هایی برای روایت‌گری در قالب چندصدایی به فرآیند موزه‌ای شدن تأکید می‌کنند تا پاسخ‌گوی نیازهای جامعه باشند و سطح دانش، تجربه و مشارکت را ارتقاء داده و تعامل را غنی‌تر نمایند. این تحولات، ضرورت بازنگری در فرآیند موزه‌ای شدن و ابعاد مختلف آن را بیش از پیش آشکار ساخته است. در نهایت، این پژوهش با هدف بررسی فرآیند موزه‌ای شدن اشیاء در سه رویکرد شیء محور، اندیشه محور و مفهومی، به دنبال تحلیل تحولات معناشناختی و کارکردی اشیاء در جهت حفظ و انتقال میراث، تولید معنا و تقویت گفت‌وگوی اجتماعی در موزه‌هاست و با بررسی آرای صاحب نظران، نشان می‌دهد که موزه‌ای شدن صرفاً انتقال فیزیکی اشیاء به فضای موزه نیست، بلکه فرآیندی است که از طریق آن، اشیاء به عناصری زنده در تولید معنا، دانش و هویت تبدیل می‌شوند.

پرسش‌های پژوهش: (۱) فرآیند موزه‌ای شدن چگونه هویت و معنای اشیاء را دگرگون می‌سازد؟ (۲) چگونه اشیاء در این فرآیند به نمادهای با ارزش‌های چندگانه تبدیل می‌شوند؟ (۳) چگونه رویکردهای مختلف موزه‌شناسی (از شیء محور تا مفهومی) این فرآیند را تحت تأثیر قرار داده‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش با رویکردی کیفی و با هدف توصیف و تحلیل دگرگونی مفهومی و کارکردی اشیاء در فرآیند موزه‌ای شدن انجام شده است. با توجه به ماهیت نظری موضوع، گردآوری و گزینش منابع به روش کتابخانه‌ای و بر اساس پروتکل مرور نظام‌مند انجام پذیرفت. مرور متون با تمرکز بر مفاهیم و معیارهای مرتبط با موضوع پژوهش، از قبیل «تئوری موزه»، «بیان مادی»، «دگرگونی اشیاء»، و نیز بر اساس نوع منبع (کتاب، مقاله علمی، پایان‌نامه) و کیفیت علمی آن‌ها (مانند انتشار در نشریات معتبر) صورت گرفت. جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی علمی معتبری مانند JSTOR و Google Scholar و سایر منابع معتبر، با استفاده از کلیدواژه‌های ترکیبی هم‌چون: «موزه‌ای شدن»، «اشیاء موزه‌ای»، «هویت شیء»، «تبدیل کارکرد» و «ارزش نمادین» انجام و منابع یافته شده، غربالگری شدند. این روش به پژوهش‌گر اجازه می‌دهد تا با پرهیز از سوگیری و با پوشش جامع منابع مرتبط، به تحلیل محتوای داده‌های متنی بپردازد و به درکی عمیق‌تر از پیام‌ها و معانی نهفته در متون دست یابد.

پیشینه پژوهش

اگرچه اصطلاح «موزه‌ای شدن» در دهه ۱۹۷۰م. رایج شد، ولی تعداد مطالعات انجام شده با این عنوان و یا عناوین مرتبط در سطح محدود باقی مانده است. در عین حال، تحقیقات بین‌المللی در این عرصه از غنای نظری و چارچوب مفهومی مستحکم‌تری برخوردارند، درحالی‌که در پژوهش‌های داخلی، منابع بومی قابل توجهی در این

زمینه وجود ندارد. در ادامه، در پیشینه، به مرور پژوهش‌هایی اشاره می‌گردد که بیش‌تری ن ارتباط را با موضوع مقاله دارند.

«پیرنورا» و «ژوزفینا کوئستا» (۱۹۹۸) در کتاب «مکان‌های حافظه» فرآیند تبدیل اشیاء موزه‌ای به نمادهای هویتی و نقش موزه‌ها در این مسیر را مورد بررسی قرار می‌دهند. «ساموئل البرتی» (۲۰۰۵) در مقاله «اشیاء و موزه» روند انتقال و تغییر وضعیت اشیاء از زمان تولید تا ورود به مجموعه‌های موزه‌ای را تحلیل کرده و اهمیت روابط میان اشیاء و افراد در معنا بخشی به آن‌ها و کاربرد اشیاء موزه‌ای شده پس از ورود به موزه را بررسی می‌کند. «کریستین لاتام» (۲۰۱۲) در مقاله «شیء موزه‌ای به عنوان سند» تأکید می‌نماید که باید به اشیاء موزه‌ای شده از دیدگاهی مرتبط با اطلاعات و معنای آن‌ها نگرینست و راه جدید و انسانی برای فهم این اشیاء پیدا کرد؛ به گونه‌ای که نه تنها به عنوان اشیاء فیزیکی، بلکه به عنوان اسناد زنده و پرمعنا، داستان‌هایی درباره گذشته، فرهنگ و تجربیات انسان‌ها را روایت می‌کنند. «تونی بنت» (۲۰۱۳/۱۹۹۵) در کتاب پیدایش موزه: تاریخ، نظریه، سیاست نقش موزه‌ها در شکل‌گیری گفتمان‌های قدرت و دانش را تحلیل می‌کند و نشان می‌دهد چگونه اشیاء موزه‌ای شده در این فرآیند تغییر کارکرد داده و از ابزارهای کاربردی به ابزارهای نمایشی و ایدئولوژیک تبدیل می‌شوند. «الیزابت وود» و «کیرستن لاتام» (۲۰۱۶) در کتاب تجربه اشیاء: دگرگونی مواجهه بازدیدکننده و شیء در موزه‌ها نشان می‌دهند که چگونه اشیاء موزه‌ای شده می‌توانند تعامل برقرار کنند و تجربیات آن‌ها منجر به شکل‌گیری هویت فردی و جمعی می‌شود. «هانان» و «همکاران» (۲۰۱۶) در کتاب یادگیری مبتنی بر شیء ساختارهای موزه‌ای را بررسی کرده و تأکید می‌کنند که موزه‌ها چگونه می‌توانند نقش مؤثری در فرآیند موزه‌ای شدن ایفاء کنند. «سوزان پیرس» (۲۰۱۷/۱۹۹۲) در کتاب موزه‌ها، اشیاء و مجموعه‌ها تغییر معنایی اشیاء از وضعیت اولیه تا قرارگیری در مجموعه‌های موزه‌ای را مورد بررسی قرار داده و بر تحول کارکرد آن‌ها از وضعیت کاربردی به نمادین تأکید می‌کند. هم‌چنین، «الکسندر» و «همکاران» (۲۰۱۷) در کتاب موزه‌ها در حرکت، با بررسی فعالیت موزه‌ها در قرن بیستم و بیست‌ویکم، بر لزوم تطابق موزه‌ها با نیازهای زمان حاضر و ضرورت تعیین اهداف روشن و آینده‌نگر تأکید می‌کنند.

مبانی نظری

از دیدگاه «هادسون»^۱، پژوهش‌گر برجسته موزه، موزه‌ها نهادهایی ذاتاً اجتماعی هستند که نقشی حیاتی و قدرتمند در «حفاظت و نگه‌داری»^۲ و «انتقال»^۳ میراث فرهنگی و طبیعی بر عهده دارند. با این حال، به باور او، ماهیت محافظه‌کارانه این نهادها همواره در حال تحول، گذار و دگرگونی در شبوه‌های نمایش و انتقال اشیاء است (Hudson, 1977: 1)، این دیدگاه را «شراینر»^۴، موزه‌شناس^۵ برزیلی و رئیس اسبق کمیته بین‌المللی موزه‌شناسی (ICOFOM)^۶، در سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۱ م. بسط می‌دهد. او تأکید می‌کند که موزه‌ها، از طریق تفسیر و حفاظت از اشیاء، حقایق خاموش و غایب را آشکار ساخته و به خلق فضایی نمادین در حافظه جمعی یاری می‌رسانند (Scheiner, 2007) مک‌گرگور^۷، مدیر سابق موزه بریتانیا^۸ (۲۰۱۵-۲۰۰۳)، را بر آن داشت تا بپرسد: «به غیر از موزه‌ها، کجا می‌توان جهان شمولی آثار بشری را با چنین وضوح و شفافیتی مشاهده کرد؟» (MacGregor, 2004: 35) بر پایه این چشم‌انداز جهان‌شمول و به‌منظور درک بهتر سیر تحول موزه‌ها از نظر ماهیت، زبان و گستره جغرافیایی، جدول ۱، روند تکامل آن‌ها را از سده چهارم پیش از میلاد تا قرن بیست و یکم میلادی ترسیم می‌کند.

نقش اشیاء در موزه‌ها در طول زمان دستخوش دگرگونی‌های عمیقی شده است. در گذشته، این اشیاء عمدتاً در مکان‌های مذهبی و به‌عنوان نمادهایی معنوی کاربرد داشتند، اما به تدریج به نمادهایی فرهنگی-اجتماعی تبدیل شدند که انتقال‌دهنده ارزش‌ها، دانش و تقویت‌کننده هویت جمعی هستند (Folga-Januszewska, 2020: 39)؛ زیرا که «اشیاء موجوداتی خاموش هستند که تنها از طریق موزه و موزه‌ای شدن تفسیر و معنا می‌یابند.» (Monti & Keene, 2016)، این تحول، ماهیت موزه را به‌عنوان نهادی برای انتقال اشیاء همان‌طور که «مارتین شارر»^۹، رئیس سابق ICOFOM، بر آن تأکید دارد، پرنرنگ‌تر کرده است. از این منظر، موزه نه تنها یک مکان حفاظتی، بلکه فضایی پویا برای معنا بخشیدن به اشیاء است (Shcarer, 2009)؛ ایده‌ای که «پیتر ولس»^{۱۰}، استاد

جدول ۱: مسیر تحول و درک مفهوم موزه از قرن ۴ پ.م تا قرن ۲۱ م. براساس ماهیت، زبان و گستره جغرافیایی (نگارندگان، ۱۴۰۴).

Table 1: The Evolution and Understanding of the Concept of Museum from the 4th Century BC to the 21st Century AD Based on Nature, Language, and Geographic Scope (Authors, 2025).

قرن	معنای مفهوم موزه	زبان‌های غالب	مکان‌های شاخص	نمونه/رویدادها
۷-۴ پ.م.	تپه، محل برگزاری جلسه، مکانی برای الهام گرفتن	یونانی باستان	ساکنان یونانی (بالکان، جزایر دریای اژه، سواحلی غربی آسیای صغیر)	معبد موزها در آکروپولیس
۵-۳ پ.م.	مرکز آموزشی، عبادتگاه	یونانی باستان	مدیترانه، آسیای صغیر، اسکندریه، پرگامون	کتابخانه پرگامون (آسیای صغیر)
۴ پ.م تا ۶ م.	مؤسسه پژوهشی، دانشگاه، محل برگزاری شعر و هنر	یونانی، لاتین	مستعمره‌های یونان و رم اسکندریه، رم، انطاکیه	موزه و کتابخانه اسکندریه
۵-۱۶ م.	مکانی جهت مطالعه، کتابخانه، مجموعه‌نوشته‌ها و داستان‌های کوتاه	لاتین، یونانی، عربی، فرانسوی، زبان‌های محلی ایتالیا، ایرلندی قدیمی	مدیترانه، قسطنطنیه، بغداد، صومعه‌های اروپا	خزائن کلیساهای قرون وسطی
۱۵-۱۶ م.	محل تحصیل، مرکز دانشگاهی، دایره‌المعارف دانش	لاتین، فرانسوی، آلمانی، و زبان‌های در حال تولد	اروپا، آسیای صغیر، فلورانس، بولونیا	گنجینه‌های خانواده مدیچی (فلورانس)
۱۷-۱۸ م.	مجموعه‌ای از اشیاء و متون، مؤسسه عمومی، فرهنگ لغت، مجموعه عمومی، موزه به مفهوم مدرن	لاتین، فرانسوی، زبان‌های محلی ایتالیا، آلمانی، ایرلندی، محلی در حال ظهور	اروپا، آمریکا شمالی، آسیا	تأسیس موزه بریتانیا (۱۷۵۳)، ارمیتاژ (۱۷۶۴)، چارلستون (۱۷۷۳) و لوور (۱۷۹۳)
۱۹ م.	دارای مجموعه، مرکز نگهداری و مطالعه آثار، موزه ملی	همه زبان‌ها	همه قاره‌ها	متروپولیتن نیویورک (۱۸۷۰)
۲۰-۲۱ م.	مرکز نگهداری و مطالعه، موزه دیجیتال، حفظ میراث ناملموس	همه زبان‌ها	جهانی	شورای بین‌المللی موزه‌ها (icom) (۱۹۴۶)

مطالعات موزه دانشگاه کانزاس، نیز آن را تأیید می‌کند و معتقد است که موزه مکانی است که از اشیاء حساس تشکیل شده و به آن‌ها معنا بخشیده و آن را ادامه می‌دهد (Welsh, 2013). با این حال، با وجود تمام این تحولات، همان‌طور که «سوزان پیرس»^{۱۱} استاد رشته مطالعات موزه دانشگاه لستر اصرار دارد، اشیاء برای خلق معنا باید همواره در کانون عملکرد و مأموریت موزه‌ها باقی بمانند (Pearce, 2017). یا همان‌گونه که «کرو»^{۱۲}؛ مدیر موزه ملی تاریخ و فرهنگ آمریکایی آفریقایی تبار^{۱۳} و «سیمز»^{۱۴} مدیر مرکز مطالعات موزه اسمیتسونیان^{۱۵}، معتقدند و استدلال می‌کنند که اشیاء، هنگامی که از ریشه‌های خود جدا می‌شوند، اغلب می‌توانند دچار تفسیرهای اشتباه و گمراه‌کننده شوند (Crew & Sims, 1991) و اصالت و معنای خود را از دست بدهند. تحقیقات «داوالون»^{۱۶} از پژوهش‌گر ان موزه‌شناسی در دانشگاه آوینیون فرانسه و مونترال کانادا نیز نشان می‌دهد که اشیاء در سیستم‌های ارتباطی موزه، از طریق فرآیندهای گردآوری، پژوهش، نگه‌داری^{۱۷} و انتقال، به عنوان پدیده‌هایی فعال و با معنای نمادین شکل می‌گیرند (Davallon, 1992: 104; 2009: 14) «هاوارد گاردنر»^{۱۸}، روان‌شناس و عضو کمیته آموزش موزه هنر مدرن نیویورک^{۱۹}، معتقد است اشیاء در موزه‌ها می‌توانند از طریق چندین دریچه مختلف مورد بررسی قرار گیرند که هر کدام به نوعی زاویه‌ای متفاوت برای تعامل و فهم آن شیء است؛ الف) روایی: اشاره به داستان‌هایی انسانی که درباره هر شیء وجود دارند. ب) تجربی: اشاره به عکس‌العمل‌هایی نظیر نقاشی کشیدن یا صحبت کردن در رابطه با اشیاء. ج) زیبایی‌شناختی: اشاره به ویژگی‌های رسمی و حسی هر شیء. د) منطقی/کمی: اشاره به ویژگی‌های قیاسی قابل اندازه‌گیری هر شیء. و) بنیادی: که به مسایل فلسفی از جمله درک منشأ، کاربرد، زیبایی، ارزش و آینده در رابطه با شیء مطرح می‌شوند (Gardner, 1991)، اشاره دارد و هر شخص می‌تواند از طریق یک دریچه یا همه ابعاد با اشیاء تعامل داشته باشد. از طرف دیگر جامعه‌شناس فرانسوی هنر؛ «ناتالی هینیک»^{۲۰} برای

آن‌که یک شیء در موزه، اثر موزه‌ای دانسته شود و نه یک چیز، بر این باور است که: الف) باید از هر کارکردی جز کارکرد اکتساب^{۲۱} (به دست آوردن)، پژوهش، حفاظت، نگه‌داری، انتقال و زیبایی‌شناختی، مانند کارکرد سودمندی، فارغ باشد. ب) باید منحصر به فرد باشد؛ یعنی اصالت و یکتایی آن، جانشین‌ناپذیرش کرده باشد. ج) باید به یک امضاء، یا اسناد مربوط به یک هنرمند خاص، یا معادل آن (در صورت ناشناس بودن پدیدآورنده) منسوب باشد (Heinich, 1993).

در این تحولات، موزه‌ها با خلق فضاهایی متفاوت، بر درک عمیق‌تر مفهوم و ارزش اشیاء تأثیرگذار هستند و باید ساختارهای انعطاف‌پذیر خود را حفظ کرده و به صورت مستمر آن‌را بهبود دهند تا بتوانند، نقشی فعال از خود در انتقال و تفسیر اشیاء را ایفاء کنند (Dolak & Sobanova, 2018: 17). این روندهای تحولی نشان می‌دهند که، اشیاء نه تنها به عنوان مجموعه‌های تاریخی و فرهنگی حفظ می‌شوند، بلکه به عنوان واسطه‌هایی فعال و نمادین در تولید، انتقال و تفسیر مفاهیم هویتی و اجتماعی عمل می‌کنند. هم‌چنین این تحولات باعث شده است که درک مخاطبان از مفهوم و کارکرد اشیاء در فضای موزه‌ای توسعه یابد و دگرگون شود. در گذشته، تصور غالب این بود که اشیاء فقط ذخایر ارزشمند و ابزارهای حفاظتی هستند، اما امروزه، اشیاء در فرآیندهای فرهنگی و هویتی، نقش فعالی در تولید معنا و تفسیر یافته‌اند (Oliveira, 2010: 88). همان‌طور که «روزلین راسل»^{۲۲} و «کایلی وینک‌ورث»^{۲۳}، متخصصان استرالیایی موزه اشاره کرده‌اند، اشیاء در موزه‌ها نقش‌های هویتی «ملموس» و «ناملموس» ایفاء می‌کنند و به درک تاریخ و هویت انسانی کمک کرده و پیوند بین گذشته، حال و آینده را شکل می‌دهند. در مقایسه با رویکردهای اولیه که در آن‌ها اشیاء صرفاً به عنوان ذخایر و گنجینه‌های قابل نگه‌داری دیده می‌شدند، امروزه نقش آن‌ها به صورت پویا و فعال در فرآیندهای تفسیری مطرح می‌باشد (Russell & Winkworth, 2009). این تحول نشان می‌دهد که مفهوم و کارکرد اشیاء موزه‌ای، در پی دگرگونی‌هایی قرار گرفته که آن‌ها را به عامل‌هایی مهم در ساخت و بازسازی هویت فرهنگی و اجتماعی تبدیل کرده و بر جایگاه آن‌ها به عنوان عناصری یادمانی، آموزشی و نمادین تأکید بیش‌تری کرده است.

دگرگونی مفهومی و بازآفرینی اشیاء در بستر موزه‌شناسی

از منظر «موزه‌شناسی»^{۲۴}، پدیده «موزه‌ای شدن»^{۲۵}، که از دهه ۱۹۷۰م. به تدریج از سوی اعضای شورای بین‌المللی موزه‌ها (ICOM) و ICOM (۱۹۷۰) پذیرفته (Mairesse, 2004) و به کار گرفته شد، فرآیندی ساده نیست، بلکه پدیده‌ای پیچیده، چندوجهی و چندمعنایی است (Mason, 2011: 5). این فرآیند به نهادینه‌سازی اشیاء می‌پردازد (Lima, 2012) و با ارائه، تفسیر و تلاشی نظام‌مند برای دگرگون‌سازی یک شیء، چه از جنبه مادی و چه از بُعد مفهومی، هویت موزه‌ای به آن اعطا می‌کند و بدین ترتیب، آن‌را به عنوان بخشی از میراث مشروعیت می‌بخشد. در این روند، شیء از وضعیت عادی خود خارج شده و به یک «شیء موزه‌ای» تبدیل می‌شود که واجد ارزش‌های شناختی تعریف‌شده‌ای خواهد بود. این شیء به میراث جمعی متشکل از هویت‌های متمایز و چندگانه اعضای جامعه، قدرت می‌بخشد (Breidenbach & Nyiri, 2009: 9) و صرف‌نظر از این‌که چیست و به چه حوزه‌ای تعلق دارد، فقط به دلیل این‌که فرآیند موزه‌ای شدن بر آن اعمال شده از صفت موزه‌ای، بهره‌مند شده و جدا از ماهیت، کارکرد و ویژگی‌های ذاتی‌اش، به عنوان فعالیتی ضروری از سوی موزه، به بخشی از میراث تبدیل می‌گردد (Davallon, 2009: 13). این تحول شامل دو مرحله «دگرگونی»^{۲۸} و «جداسازی» است. در مرحله دگرگونی، شیء موزه‌ای دیگر برای استفاده یا مبادله شناخته نمی‌شود، بلکه به مدرکی معتبر و قابل استناد از واقعیت تبدیل می‌شود. این دگرگونی، که دربرگیرنده درک ذهنیت و نقش فعال اشیاء است، به شیء موزه‌ای امکان می‌دهد تا به عنوان کنش‌گری فعال در داستان‌ها و روایت‌های فرهنگی دیده شوند (Albedil, 2021). در مرحله جداسازی، اشیاء از بافت اصلی خود جدا می‌شوند (Scharer, 2009) تا به عنوان مدرکی برای مطالعه واقعیتی که پیش‌تر به آن تعلق داشتند، مورد بررسی قرار گیرند (Desvallees & Mairesse, 2010: 108). اشیاء با جدا شدن از زمینه‌های اصلی خود و قرارگیری در محیط موزه، دچار تغییر در جایگاه و معنا می‌شوند؛ اما این تغییر، به آن‌ها امکان می‌دهد تا به عنوان نمادهای فرهنگی و منبعی برای کسب اطلاعات درباره فرهنگ‌های مبدأ خود عمل کنند (Albedil).

2021) البته در این مسیر، که می‌توان از آن به عنوان «چرخه حیات یک شیء» یاد کرد، تعیین تحولات در مالکیت، کاربرد، رویکردها، دیدگاه‌ها و محتوای موزه‌ها در قالب متغیرهایی مانند زمان، مکان، مخاطب عمومی و متفکران، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این بررسی نقش‌آفرینی می‌کند و به گسترش درک بین‌فرهنگی از شیوه‌ها و توسعه گسترده‌تر موزه‌شناسی کمک می‌نماید (Nader, 2018: 70; Vergo, 1989: 20) و هم‌چنین باعث تحول معنایی و هویت مفهومی شیء می‌شود.

از دیدگاه «دسوالیز»^{۲۹}؛ فرآیند موزه‌ای شدن به معنای قرارگیری یا شکل‌گیری چیزی، اعم از عینی و مفهومی، در قالب موزه است، به‌گونه‌ای که آماده نمایش شود. این مفهوم صرفاً به انتقال فیزیکی اشیاء به درون موزه محدود نمی‌شود، بلکه دگرگونی یک مکان، خواه یک فضای پویای انسانی یا یک محیط طبیعی، به موزه را نیز در بر می‌گیرد. نکته کلیدی این است که موزه‌ای شدن تنها به معنای جداسازی یک شیء و قرار دادن آن در ویتترین یا محدوده فیزیکی موزه نیست. حتی اشیایی که معمولاً به عنوان اثر هنری یا تاریخی شناخته نمی‌شوند، با ورود به موزه، به شواهدی ملموس و ناملموس از زندگی انسان و محیط او تبدیل می‌گردند و فارغ از ماهیت اولیه‌شان، جایگاهی نمایشی می‌یابند (Desvallees, 1998)؛ درواقع، موزه‌ای شدن به عنوان فرآیندی علمی در موزه‌شناسی، تصویری جای‌گزین از واقعیتی عینی ارائه می‌دهد؛ واقعیتی که اشیاء موزه‌ای از درون آن سربرآورده‌اند. این فرآیند همگام با پیشرفت‌های فناورانه تکامل می‌یابد و با تکیه بر ادراک حسی، آزمایش و تحلیل اجزای اثر، به کانونی برای پژوهش‌های علمی در موزه بدل می‌شود تا لایه‌های پنهان واقعیت را کشف و بازسازی کند (Desvallees & Mairesse, 2010: 109) و بستری برای خلق معانی و مفاهیم نو فراهم آورد. بر این اساس می‌توان گفت شیء از همان لحظه‌ای که به موزه منتقل می‌شود، موجودیتی زنده و پویا پیدا می‌کند که ذهن انسان آن را بازمی‌شناسد، از خود متمایز می‌سازد، بخشی از میراث می‌شود و هویتی معنادار کسب می‌کند. بنابراین، فرآیند موزه‌ای شدن نه تنها اشیاء را به شکلی زیبا به نمایش می‌گذارد، بلکه مخاطب را به اندیشه و تأملی عمیق‌تر درباره مفاهیم نهفته در آن‌ها فرامی‌خواند. به عبارتی، هیچ‌گاه نمی‌توان شیء را به عنوان واقعیتی خام در موزه تعریف کرد، بلکه آن شیء در چرخه‌ای مشخص، فرآیند موزه‌ای شدن را طی می‌کند و توانایی بازتعریف هر واقعیتی را پیدا می‌نماید (Baudrillard, 1968) علاوه بر این، «هینیک» در تحلیل فرآیند موزه‌ای شدن و درک مفهوم آن بر این نکته تأکید دارد که هر شیء موزه‌ای، در اصل اثری هنری است که حاصل خلاقیت و اندیشه یک پدیدآورنده بوده و در گذر زمان دستخوش تحولات و بازنگری‌های عمیقی شده است. در این تحولات، از یک سو عموم مردم عمدتاً بر شخصیت خالق اثر و فرآیند آفرینش آن تأکید دارند، حال آن‌که نخبگان و اندیشمندان بیش‌تر به ابعاد زیبایی‌شناختی و هنری اثر می‌پردازند (هینیک، ۱۳۹۱: ۱۲۸). البته در فرآیند موزه‌ای شدن، این روند نوسانی است و نشان‌دهنده گذار از نگرشی ذهنی و عاطفی به سوی رویکردی عینی‌تر و تحلیلی‌تر در مواجهه با آثار است. به این ترتیب، سهم زیبایی‌شناسی در ارزیابی آثار موزه‌ای شده افزایش می‌یابد و جایگاه تحلیل علمی و انتقادی اثر، بر جای تحسین هم‌دلانه و عاطفی صرف با پدیدآورنده می‌نشیند.

به گفته «برنارد دلوش»^{۳۰}، موزه‌شناس فرانسوی، برای بسیاری از مخاطبان (عموم مردم و اندیشمندان)، اثر موزه‌ای شده صرفاً یک شیء فیزیکی نیست، بلکه تجسمی نمادین از اصل خود محسوب می‌شود و هم به عنوان یک شیء مستقل و هم به عنوان نماینده‌ای از واقعیتی گسترده‌تر عمل می‌کند (Deloche, 2001)؛ بنابراین، موزه‌ای شدن یک شیء، فرآیندی است که در آن، شیء هم‌زمان هویت خود را حفظ می‌کند و به مفهومی فراتر تبدیل می‌شود. برای درک عمیق‌تر این فرآیند، می‌توان به دیدگاه «دانکن کامرون»^{۳۱}، از پیشگامان جنبش «موزه‌شناسی جدید»^{۳۲} (Cameron, 1971: 33-40) استناد کرد؛ او معتقد است که اشیاء در فرآیند موزه‌ای شدن، به عنوان نشانه‌هایی نمادین عمل می‌کنند و از طریق حضور معتبر فیزیکی به شکل اصیل و دست‌نخورده خود قادرند مفاهیم را مستقیماً و بی‌واسطه به مخاطب منتقل و نمایش داده شوند. البته که در این فرآیند اشیاء موزه‌ای شده به صورت مجرد و منفک از محیط قابل درک نیستند، بلکه می‌بایست در چارچوب بافت نمایشی و زمینه‌های فرهنگی نهاد موزه مورد تحلیل قرار گیرند. چون همان‌گونه «دوئنسینگ»^{۳۳}، پژوهش‌گر حوزه موزه‌های علم معتقد است، فرآیند موزه‌ای شدن صرفاً به انتقال فیزیکی اشیاء محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم توجه به

شبکه‌ای از روابط محیطی، فرهنگی و نهادی است که شیء در آن جای گرفته است (Duensing, 2002: 351-363). در این زمینه حتی انتخاب و نمایش اشیاء موزه‌ای شده به عنوان فرآیندی آگاهانه و هدفمند به شکل بنیادینی بر شیوه‌های ادراک، تفسیر و گفتگوهای مخاطبان پیرامون اشیاء تأثیر می‌گذارد. این فرآیند فراتر از ساماندهی فیزیکی اشیاء می‌باشد چون که به روایت‌سازی هوشمندانه می‌پردازد و اشیاء موزه‌ای شده نه به عنوان اجسام منفعل، بلکه به مثابه منابع زنده دانش عمل می‌کنند (کریمی، ۱۳۹۹: ۶۹). هر شیء موزه‌ای شده بخشی ناشناخته از تاریخ، فرهنگ، هنر و... را می‌گشاید، و ارزش واقعی یک شیء موزه‌ای شده در قالب نمایش هوشمندانه ارائه می‌شود (Evans et al., 2002: 57)، و همواره اصیل و قابل اعتماد است.

فرآیند موزه‌ای شدن اشیاء در موزه‌های شیء‌محور تا مفهومی و محتوامحور

در نسل اولیه موزه‌ها، فرآیند موزه‌ای شدن عمدتاً بر رویکردی کاملاً شیء‌محور استوار بود. در این مدل، فعالیت‌های موزه‌ها بیش‌تر متمرکز بر اشیاء مادی و ارزش ذاتی آن‌ها بود و توجه بیش‌تری به خود اشیاء نسبت به مباحث نظری یا فرهنگی داشت. بر اساس این دیدگاه، تصور می‌شد که تنها قرار دادن یک شیء در فضای موزه، به طور خودکار بر اهمیت و اعتبار آن می‌افزاید؛ به عبارتی دیگر، این آثار موزه‌ای شده در موزه‌های شیء‌محور، همان‌گونه که ما آن‌ها را انتخاب می‌کنیم، در واقع، آن‌ها نیز ما را انتخاب می‌کنند و نقش فعال ندارند (Dalle Vacche, 2012: 247). در این نوع مدل، اشیاء به منزله عناصر منفرد و مستقل نمایش داده نمی‌شدند، بلکه همواره بخشی از سیستم‌های طبقه‌بندی، روایت‌های تاریخی یا مجموعه‌های منسجم بودند. بنابراین، اشیاء موزه‌ای شده در این رویکرد، به عنوان «عناصری از یک دسته، بخش یا سیستم» تلقی می‌شوند که می‌توانند شامل مواردی از طبیعت، محصولات صنعت انسانی، تصاویر یا گفتمان‌ها باشند (Davallon, 1992: 104). در نتیجه، این نگاه، رابطه و معناپژوهی عمیقی میان اشیاء و محتوای فرهنگی یا تاریخی برقرار نمی‌ساخت، بلکه اثرات آن بیش‌تر در حفظ و نمایش فیزیکی اشیاء و ارزش ذاتی آن‌ها متمرکز بود. در واقع، «اشیاء در این موزه‌ها یافت نمی‌شوند بلکه ساخته می‌شوند.» (Kirshenblatt-Gimblett, 1998: 3).

ارزش یک شیء موزه‌ای شده در موزه‌های شیء‌محور، بر ساخته از فرآیندهایی است که به آن اعتبار موزه‌ای بخشیده و بستری مناسب برای آموزش و تحقیق فراهم کرده و به حفظ و انتشار میراث‌های مادی کمک و آن را توصیف می‌نمایند، بنابراین، استفاده از اشیاء واقعی، ارزش این رویکرد موزه‌ای را ارتقاء می‌دهد و مخاطبان را ترغیب می‌کند تا مجدد از موزه بازدید کنند و ارتباطی مستقیم با موضوع یا گذشته برقرار و بحث‌های گروهی را افزایش دهند (Hannan et al, 2016: 159) و با ارائه تفسیرهای متنوع از اشیاء موزه‌ای شده مانند قدمت، اصالت، زیبایی و مهارت نشان دهند که چگونه این اشیاء موزه‌ای شده به نیازهای فرهنگ‌های بومی و خالق خود پاسخ (Simmons, 2016) و زنجیره‌ای از ایده‌ها و تصاویری را شکل می‌دهند که فراتر از نقطه شروع خود قرار دارند، اما نباید این واکنش‌ها را صرفاً به عنوان دانش عینی، مستند و مستدل تلقی کرد بلکه باید آن‌ها را در چارچوب منطق خاص خود و حتی بر پایه خیال‌پردازی و احساسات فردی درک نمود. در هر صورت امکان دارد موزه‌های شیء‌محور برخی اشیاء موزه‌ای شده را در مرکز توجه قرار دهند، لذا بر همین اساس برخی مشاهده واقعی اشیاء موزه‌ای شده را مرتبط با فهم جزئیات و کل اثر می‌دانند، در حالی که برخی دیگر، آن‌ها را به معنای شناسایی ارتباط یک شیء خاص با دوره زمانی و جامعه‌ای که در آن خلق شده، یا چگونگی رشد روان‌شناختی سازنده شیء، یا این‌که چگونه تاریخ زیبایی‌شناسی را نشان می‌دهد یا آن را نقد می‌کند، تصور کنند. در این رویکرد، هر شیء موزه‌ای شده به عنوان یک عنصر بصری و حسی، نقش پایه‌ای و معنایی در فضا ایفاء می‌کند و با قابلیت‌های نمایشی خاصی در اولویت قرار می‌گیرد. این نوع نمایش، به مخاطبان فرصت می‌دهد تا تجارب بصری و حسی عمیقی را درباره موضوعات مرتبط کسب کنند. در نتیجه، این رویکرد تأثیر قابل توجهی بر کارکردهای اشیاء در موزه‌های شیء‌محور دارد، زیرا تمرکز بر نمایش فیزیکی و زیبایی‌شناسانه اشیاء، ابعاد دیگر مانند زمینه فرهنگی یا معناهای عمیق‌تر را کم‌رنگ‌تر می‌کند. برای بهره‌برداری بهتر از این روند، لازم است ویتترین‌های مناسب و چیدمان‌های منسجم در مجموعه موزه طراحی شده و نورپردازی بهینه با برنامه‌ریزی دقیق صورت گیرد. هم‌چنین، وجود پانل‌های آموزشی کنار

شیء موزه‌ای شده بسیار اهمیت دارد، زیرا این ابزارها به مخاطبان کمک می‌کنند تا اطلاعات مهم و جزئیات مورد علاقه خود را درک و شناسایی کنند (Miglietta et al., 2011). این مجموعه اقدامات در کنار هم، امکان فهم بهتر و عمیق‌تر اشیاء را فراهم می‌آورد و تجربه بازدید را غنی‌تر می‌سازد. بنابراین، این اجزا هنگام برنامه‌ریزی نباید جداگانه در نظر گرفته شوند تا قدرت ارتباطی افزایش یابد و مخاطب بهتر بتواند محتوای شیء موزه‌ای شده را به خاطر بسپارد؛ اما در عین حال، موزه‌های شیء محور، اشیاء موزه‌ای شده را از نظر مرمت^{۳۴} و نگه‌داری فیزیکی در بهترین شرایط حفاظتی تنظیم کرده و به منظور حفظ دوام و اصالت آن‌ها، کنترل دقیقی بر میزان رطوبت و دما اعمال می‌کنند. نمونه‌های عینی موفقیت رویکرد شیء محور را می‌توان در برجسته‌ترین موزه‌های جهان مشاهده کرد. موزه بریتانیا در لندن با تمرکز بر نمایش اشیاء اصیل و باستان‌شناختی در مقیاس وسیع و در قالب سیستم‌های طبقه‌بندی شده بر اساس تمدن‌ها و دوره‌های تاریخی، نماد این نگرش کلاسیک است (Yasaitis, 2006). نمایش اشیاء در ویتترین‌های وسیع و با چیدمانی منظم، بازدیدکننده را به شکلی سیستماتیک و مستقیم در مواجهه با تاریخ قرار می‌دهد. به‌طور مشابه، موزه لوور^{۳۵} در پاریس با نمایش اشیاء مشهوری چون «ونوس میلو»^{۳۶} به عنوان عناصری مستقل اما بخشی از یک روایت تاریخی بزرگ‌تر، و با بهره‌گیری از نورپردازی و چیدمانی که بر حضور فیزیکی و زیبایی‌شناختی شیء تأکید می‌کند، موفقیت خود را پایه‌ریزی کرده است. در حوزه طبیعی و فرهنگی، موزه ملی تاریخ طبیعی اسمیتسونیان در واشنگتن دی.سی. با نمایش فسیل‌ها، موجودات تاکسیدرمی شده و آثار فرهنگی در ویتترین‌های منظم و مبتنی بر روایت‌های علمی، بر اصالت شیء و ایجاد ارتباط مستقیم با مخاطب تأکید می‌ورزد (Falk, 1991: 44). وجه مشترک موفقیت این موزه‌ها، تأکید بر اصالت شیء، حفظ و مرمت عالی، استفاده استراتژیک از ویتترین و نورپردازی، و ارائه اطلاعات آموزشی مختصر و مؤثر است که بدون انحراف از کانون توجه اصلی، یعنی خود شیء، به غنای تجربه بازدیدکننده می‌افزاید.

در مسیری که فرآیند موزه‌ای شدن طی کرد، پس از مرحله شیء محوری، به تدریج نوعی «اندیشه‌گرایی»^{۳۷} در کارکردهای موزه‌ها شکل گرفت که مبنا و ریشه در نگرش‌های نوین و مفهومی‌تر درباره ماهیت و نقش اشیاء موزه‌ای داشت. رویکرد اندیشه‌گرایی با توضیح چرایی و چگونگی، مخاطب را در جریان زنده‌سازی معنا و تفسیر قرار می‌دهد و به جای تمرکز صرف بر اشیاء بی‌نفیس، فضایی برای تجربه تفسیری فعالانه فراهم می‌کند و موزه به مکان تولید اندیشه تبدیل می‌شود (Greenhill, 2000). تا دهه ۱۹۶۰م.، این بینش موزه‌ای بیش‌تر بر مفهوم آزادی اندیشه اشیاء تأکید می‌کرد و بر اهمیت تجربیات بصری و حسی بازدیدکنندگان، و هم‌چنین ارتباط میان آثار و هنرمندان، تأکید داشت (Heinich, 1993)، که این امر باعث ایجاد نوعی نگرش انتقادی و اندیشه‌گرایانه در مباحث موزه‌شناسی شد. این نگاه، نشان‌دهنده تغییر در نوع تعامل میان موزه‌ها و آثار آن‌ها بود، به گونه‌ای که مطالعات موزه‌شناسی در این دوره، به جای تمرکز صرف بر جنبه فیزیکی و ارزش ذاتی اشیاء، بر معنای کلامی و نمادین شیء، پیام‌های فرهنگی و اجتماعی، و تولید معنا مبتنی شد. «آرجون آپادورای»^{۳۸} استاد مردم‌شناسی دانشگاه شیکاگو نیز تأکید می‌کند که نباید اشیاء موزه‌ای شده را فقط به عنوان اشیاء بی‌جان و بی‌روح دید، بلکه باید به معنای، پیام‌ها و مفاهیمی که منتقل می‌کنند، توجه ویژه داشت، زیرا این اشیاء نه تنها نتیجه تعاملات اجتماعی هستند بلکه خود نقش فعال در تولید آن تعاملات را بر عهده دارند (Appadurai, 1986: 5; Kopytoff, 1986: 66). پژوهش‌گرانی مانند «استرانسکی»^{۳۹} به عنوان پدر موزه‌شناسی علمی و «کامرون»^{۴۰} در جایگاه مدیر سابق موزه بروکلین^{۴۱} نیویورک، به اهمیت این نگرش‌های فکری در شناخت، ماهیت و رسالت موزه‌ها اشاره می‌کنند. استرانسکی، معتقد است که باید به بنیادی‌ترین اندیشه‌ها و نظریه‌های مرتبط با ماهیت اشیاء پرداخت و فهمید که تجربه‌های فکری متفاوت، جدا از تجربه‌های معمول موزه‌ای، نیز بخشی از فرآیند معنا‌سازی در این حوزه هستند (Stransky, 1987). این عمل ارتباط خاص با واقعیت اشیاء را شناسایی می‌کند. کامرون نیز بر این باور است که در مراحل اولیه موزه‌ای شدن، بسیاری از موزه‌ها دچار بحران هویت شده و در فهم و تعریف نقش و ماهیت خود دچار تردید می‌گردند، که این خود نشان‌دهنده تغییر نگرش از صرف شیء محوری به رویکردی مفهومی‌تر در انتقال معنا تفسیر استاندارد اشیاء است زیرا که شیء موزه‌ای شده عنوان نظامی اندیشه‌ای بیشتر بر اندیشه‌های ارتباطی متمرکز است (Cameron, 1971). این تغییرات را می‌توان در یافته‌های «ژان داوالون»

(Davallon, 1992)، نیز مشاهده کرد، وی استدلال می‌کند که در دوره مدرن، شیوه‌های درک و نمایش اشیاء در موزه‌ها دچار دگرگونی اساسی شده و این تحول، تناسبی بین شیء موزه‌ای شده و مفهوم اندیشه‌ای آن ایجاد کرده است. این تحولات، در ادامه، منجر به ظهور رویکردی کلی تحت عنوان «موزه‌شناسی نگرش‌محور»^{۴۳} شد که بر تقویت نقش موزه‌ها به عنوان رسانه‌های میانجی در انتقال اندیشه‌ها و مفاهیم تأکید داشت و ضمن گسترش مفهوم «نمایشگاه-رسانه»، باعث توسعه رویکردهای انتقادی و تحلیلی درباره تفسیرهای چندوجهی و تعاملات عمیق‌تر معناها میان مخاطب و اشیاء شد. در نتیجه، شیء موزه‌ای شده دیگر صرفاً بر اساس نیت پدیدآورنده یا ارزش فیزیکی خود تفسیر نمی‌شود، بلکه معانی، پیام‌ها و تأویل‌های متنوعی درباره آن شکل می‌گیرد که این امر، توسعه و غنای دیدگاه‌های انتقادی و تحلیلی درباره ارزش و پیام و کارکردهای اشیاء موزه‌ای شده را در پی داشته است. این تحول، در عمل توسط موزه‌های پیش‌رویی مانند موزه تروپن^{۴۴} به عنوان یک موزه انسان‌شناسی در آمستردام هلند به انجام رسیده است. این موزه به طور فعالانه در حال بازتعریف نقش خود است و از رویکرد شیء‌محور کلاسیک فاصله گرفته و از نمایش اشیاء برای به چالش کشیدن روایت‌های تاریخی و وادار کردن بازدیدکننده به تفکر انتقادی درباره هویت و فرهنگ استفاده می‌کند (Van Huis, 2019) و با روایت‌هایی که ارائه می‌کند، نشان می‌دهد که اندیشه، نگرش و معنا در اشیاء ثابت نیست، بلکه توسط زمینه‌های فرهنگی و حتی قدرت شکل می‌گیرد. هر شیء در این موزه نه به دلیل ارزش ذاتی و زیبایی‌شناختی، بلکه به دلیل معنای نمادین آن انتخاب شده است. اشیاء در این موزه به عنوان اسنادی عمل می‌کنند که یک روایت تاریخی بزرگ‌تر و یک اندیشه انتقادی را می‌سازند. همان‌طور که «آپادورای» بر نقش فعال اشیاء در تولید اندیشه‌گرایی و تعاملات اجتماعی تأکید دارد این موزه نیز به فضایی برای تفکر عمیق مخاطب با یک موضوع ایجاد شده است.

هم‌زمان با روند تحولات و تغییراتی که در حوزه موزه‌شناسی رخ می‌دهد، موزه‌ای شدن در رویکردهای مفهومی و محتوا محور^{۴۴}، که به عنوان نسل سوم موزه‌ها شناخته می‌شوند، در حال توسعه است و وارد مرحله‌ای نوین و چندوجهی شده است. این رویکردها هدف دارند که نقش و ماهیت موزه‌ها را دگرگون کنند و نشان دهند که واقعیت شیء‌محور تنها یکی از چندین حالت ممکن برای موزه‌ها است. زیرا همان‌گونه که «هوپر-گرین‌هیل»^{۴۵} محقق برجسته مطالعات موزه در فرآیندهای معنا سازی، تأکید دارد «این فرض نادرستی است که معتقد باشیم که تنها یک نوع واقعیت برای موزه‌ها وجود دارد.» (Greenhill, 1992: 1) یا این‌که هیومن‌گوریان^{۴۶}، به عنوان نویسنده و مدرس برجسته در برنامه‌های مطالعات موزه در زمینه «متمدن سازی موزه»^{۴۷} معتقد است که «اشیاء موزه‌ای شده در موزه‌ها لازم و ضروری هستند، اما کافی نیستند.» (Gurian, 1999: 163-183)؛ در این نوع موزه‌ها، اشیاء موزه‌ای شده به عنوان یک ابزار نقش وسیع‌تری برای گفت‌وگو درباره موضوعات اجتماعی و سیاسی مانند مسائل روز جنگ، مشکلات زیست‌محیطی و نظام‌های سرمایه‌داری عمل می‌کنند و می‌توانند منجر به ایجاد بحث‌ها و شناخت بهتر وضعیت‌های جاری جهان اطراف شوند، زیرا اهمیت بیش‌تری به روایت‌ها و نحوه روایت آن‌ها داده می‌شود. لذا اگر موزه‌شناسان «با در فرآیند موزه‌ای شدن در موزه‌های محتوا محور و مفهومی با رویکرد معاصر به درستی ارتباط برقرار کنند و به دنبال راه‌های خلاقانه برای آزادسازی پتانسیل اشیاء باشند، می‌توانند پاسخ‌های ارزشمند را ایجاد نمایند.» (Marroni, 2017: 19) و فرصت‌های جدیدی برای بیان مفاهیم و پاسخ به نیازهای زمانه پیدا کنند. هدف اصلی در این رویکرد، بهره‌گیری هدفمندانه از آثار موزه‌ای شده برای انتقال مفاهیم خاص به مخاطب مشخص است، نه صرفاً روایتی که بر اساس امکانات مجموعه ساخته شده باشد. در چنین موزه‌هایی، «دیگر اشیاء به تنهایی قدرت روایت ندارند»، بلکه تمرکز بر داستان و پیام‌هایی است که این اشیاء می‌خواهند منتقل کنند، و این داستان‌ها و حتی اشیاء به دلایل موزه‌ای باید با دقت و هوشمندی انتخاب شوند (Barthes, 1977: 22; Roberts, 1997؛ پاریس، ۲۰۱۸: ۴۸۰)، تا بتوانند دانش روایی را ترویج دهند و گفت‌وگوها و داستان‌هایی را برانگیزانند. در نهایت، در این دگرگونی جدید، موزه‌ای شدن صرفاً به معنای نمایش فیزیکی اشیاء نیست، بلکه فرآیندی است برای ساخت معناها و چندوجهی و تعاملی‌تر، تا بتواند بهتر درباره مسائل روز و ارزش‌های جامعه صحبت کند. برای نمونه موزه تیروول^{۴۸} در اتریش، رویکردی نوین در نمایش اشیاء خود اتخاذ کرده است و به جای چیدمان بر اساس دوره‌های تاریخی یا مکاتب هنری، اشیاء را حول مفاهیم

جهانی و معاصرگروه‌بندی و بین گذشته و حال دیالوگ برقرار می‌کند. در رویکرد مفهومی و محتوایی این موزه، یک تابلوی نقاشی ممکن است در کنار یک اثر هنری معاصر قرار گیرد تا نشان دهد چگونه یک مفهوم در طول تاریخ تداوم داشته و اشکال مختلفی به خود گرفته است. این امر دانش روایی را ترویج می‌دهد و به بازدیدکننده اجازه می‌دهد ارتباطات شخصی برقرار کند. هم‌چنین اکثر موزه‌های هنر معاصر با هدف دموکراتیزه کردن هنر و تعامل با هنرهای معاصر، چه به صورت طراحی و ساخت بنای جدید، مانند موزه هنرهای معاصر شهر سیتاما ژاپن^{۴۹}، و چه به صورت بازسازی ساختمان‌های قدیمی و تلفیق آن‌ها با عناصر معماری جدید برای تبدیل شدن به موزه (Self, 2014)، موزه هنرهای معاصر قلعه ریولی^{۵۰} در تورین ایتالیا (Greub & Greub, 2006)، رویکردی کاملاً مفهومی و محتوایی دارند. رویکرد محتوایی این موزه‌ها ثابت می‌کند که چگونه یک شیء موزه‌ای شده می‌تواند با قرارگیری در یک بافتار مفهومی جدید، معنایی چندوجهی و مرتبط با مسائل روز پیدا و پتانسیل خود را آزاد کند. این تحولات نشان می‌دهد که در دوره معاصر، مفهوم موزه و چگونگی کارکرد آن در زمینه موزه‌ای کردن اشیاء، به مراتب غنی‌تر و پیچیده‌تر از دوره‌های قبل شده است و موزه‌ها به جای تمرکز صرف بر اشیاء، بر پیام‌ها و ایده‌ها تمرکز می‌کنند تا بتوانند نقش بیش‌تری در تفکر و گفت‌وگوهای فرهنگی داشته باشند. به هر حال، فرآیند موزه‌ای شدن اشیاء، و این تغییرات سریع به سمت محتوای محوری، چالش‌هایی نیز برای مفهوم سنتی موزه‌ها ایجاد می‌کند و برای برخی غیرقابل قبول است، زیرا باز تعریف اشیاء در قالب موزه‌ای شدن ممکن است منجر به از دست رفتن معناها و اهمیت فرهنگی اصلی آن‌ها شود و سؤالاتی درباره «اصالت» و نحوه «بازنمایی» مطرح سازد. در واقع، تمرکز بر مالکیت روایت‌های اشیای موزه‌ای شده، جای خود را به تمرکز بر خود اشیاء نمی‌دهد.

نتیجه‌گیری

تحلیل فرآیند پدیده «موزه‌ای شدن» نشان می‌دهد که موزه‌ها از نهادهای حافظه‌گرا به فضاهای تعاملی و مفهومی تکامل یافته‌اند و دائماً در حال باز تعریف و دگرگونی بوده و تحت تأثیر تحولات اجتماعی، فرهنگی و فناورانه قرار گرفته است. در یافته‌ها، ابتدا مشخص شد که موزه‌ای شدن در رویکردهای موزه‌شناسی یک فرآیند «پویا»، «چندبعدی» و «پیچیده» است که نه تنها شامل انتقال فیزیکی اشیاء به فضای موزه، بلکه دربردارنده تغییر در «هدف»، «هویت» و «ارزش شناختی» آن‌ها است، به گونه‌ای که اشیاء به «میراث جمعی» تبدیل می‌شوند. این فرآیند در دو مرحله رخ می‌دهد؛ نخست، «دگرگونی»، که طی آن شیء از کاربرد اولیه خود خارج و به عنوان سند عینی و معتبر تبدیل می‌شود، و دوم، «جداسازی»، که در آن شیء از بافت طبیعی و زمینه اصلی خود جدا شده و در قالبی مستقل برای نمایش و تفسیر در موزه قرار می‌گیرد و با تفسیرهای جدید، معانی فرهنگی، هویتی و سیاسی کسب می‌کند. بر مبنای تحلیل‌های انجام‌شده می‌توان یافته‌های این پژوهش را در موارد زیر جست‌وجو کرد:

۱) تحول ماهیت موزه‌ها از شیء محوری به اندیشه‌گرایی و مفهومی

- در موزه‌های شیء محور، ارزش یک شیء عمدتاً بر پایه عوامل زیبایی‌شناختی (زیبایی، مهارت ساخت) و قدمت تاریخی آن بود، و صرفاً برای نمایش، جمع‌آوری و برجسته می‌شد. اشیاء بر اساس «نوع» و «دوره تاریخی» طبقه‌بندی و به نمایش گذاشته می‌شدند، نه بر اساس داستان یا مفهوم خاصی. موزه بیش‌تر شبیه به یک «معبد» یا «گنجینه» بود و بازدیدکننده نقش یک دریافت‌کننده منفعل داشت.

- در موزه‌های اندیشه‌محور، اشیاء با ترکیب روایت‌ها، به ابزاری برای انتقال مفاهیم فرهنگی و تاریخی تبدیل شدند و نقش تفسیری پررنگ‌تری یافتند و به عنوان «شاهد» یا «مدرک» در خدمت یک داستان اصلی و بزرگ‌تر قرار گرفتند. حتی طراحی گالری‌ها و ویتترین‌ها به شدت تحت تأثیر روایت اصلی قرار گرفت تا فهم یک موضوع یا یک مفهوم را القاء کند.

- در موزه‌های محتوا محور، فضاها انعطاف‌پذیر هستند تا میزبان کارگاه‌ها و نمایشگاه‌های موقت باشند. اشیاء با اولویت دادن به ایده‌ها و مشارکت مخاطب، و با تمرکز بر آینده به عنوان ابزارهای گفت‌وگو برای بازاندیشی مسائل معاصر مانند محیط‌زیست، و جنگ عمل می‌کنند. این موزه‌ها تنها یک روایت رسمی و واحد را ارائه نمی‌دهند، بلکه فضا را برای بازگو کردن داستان‌ها از دیدگاه‌های مختلف به صورت «چند

صدایی» باز می‌کنند. حتی کارکنان موزه از «نگهبان اشیاء» به «تسهیل‌گر گفت‌وگو»، و «میزبان» تغییر نقش می‌دهند.

۲) تغییر نقش اشیاء از نمایشی به تولید معنا

• از آنجا که تولید معنا در شیء موزه‌ای شده ذاتی نیست، بلکه توسط موزه به آن اعطا می‌شود، لذا تولید معنا و روایت‌های چندلایه می‌تواند در بسترهای مختلف نمایش از طریق نمایشگاه‌ها، تغییر و انطباق یابد.

• با افزودن فناوری‌ها و رسانه‌های تعاملی دیجیتال؛ مانند واقعیت افزوده (AR)، واقعیت مجازی (VR) و هوش مصنوعی، نمایشگاه‌های آنلاین و رابط‌های تعاملی، موزه‌ها می‌توانند به شیء موزه‌ای شده لایه‌های معنایی کاملاً جدیدی ببخشند.

در مجموع نتایج پژوهش نشان می‌دهد که موزه‌ها تنها نگه‌دارنده فیزیکی و حفاظتی اشیاء نیستند، بلکه با بهره‌گیری از «روایت‌گری» و «نمایش»، معنای نوینی به آن‌ها می‌بخشند. در این فرآیند، نقش موزه‌ها از تمرکز صرف بر شیء و ارزش ذاتی آن به سمت تأکید بر «محتوا»، «روایت» و «انتقال مفاهیم انتزاعی» تغییر یافته است. بنابراین، موزه‌ای شدن نه تنها انتقال فیزیکی، بلکه یک فرآیند تفسیرپذیر است؛ در این حالت، اشیاء از حالت عادی خارج و به عناصر «معناساز» و «روایت‌پذیر» در بستر فرهنگی و اجتماعی بدل می‌شوند. این روند تحت تأثیر عوامل متعددی هم‌چون «رویکردهای موزه‌شناسی»، «نقش فعال مخاطبان»، «فناوری‌های نوین (دیجیتالی شدن)»، «رویکردهای مشارکتی» و «تحولات جامعه‌شناختی» قرار دارد.

در پایان نتایج پژوهش تأکید می‌شود که فرآیند موزه‌ای شدن با چالش‌هایی نیز همراه است؛ از جمله این‌که موزه‌های شیء محور ممکن است بیش از حد بر اشیاء تأکید کنند و روایت‌های یک‌جانبه‌ای ارائه دهند که این امر می‌تواند «تنوع» و «چندصدایی» در ساخت معانی را کاهش دهد. هم‌چنین، تعارض بین حفظ «اصالت اشیاء» و نیاز به «روایت‌پردازی مفهومی» است، چون تمرکز بیش از حد بر محتوای مفهومی ممکن است به کم‌رنگ شدن ارزش ذاتی اشیاء بی‌انجامد. و این‌که مواجهه با «بحران هویت» در موزه‌های مفهومی و کاهش مرزهای آن‌ها با دیگر نهادهای فرهنگی مانند گالری‌ها و مراکز آموزشی نیازمند سیاست‌گذاری هوشمندانه‌تر است. در نهایت، این مطالعه پیشنهاد می‌کند که برای موفقیت و یافتن تعادلی میان حفظ اصالت اشیاء، روایت‌پردازی و پاسخ‌گویی به نیازهای متنوع جوامع امروزی، موزه‌ها باید انعطاف‌پذیر باشند و ترکیبی از رویکردهای شیء محور، اندیشه محور و محتوا محور را مانند موزه هنر مدرن نیویورک، موزه ویکتوریا آلبرت لندن و موزه هنر جانسون در نیویورک در نظر بگیرند. در این ترکیب، موزه‌ها «هویت» و «موزه بودن» خود را حفظ و امکان بازتاب مسائل معاصر را نیز فراهم می‌کنند.

سپاسگزاری

در پایان، نویسندگان بر خود لازم می‌بینند که از داوران ناشناس نشریه که با نظرات سازنده خود، به غنای هر چه بیش‌تر این مقاله کمک کردند، قدردانی و سپاسگزاری به عمل آورند.

درصد مشارکت نویسندگان

این مقاله مستخرج از رساله نویسنده اول به راهنمایی نویسنده دوم بوده است؛ بر همین اساس گردآوری مطالب توسط نویسنده اول و نگارش آن تحت نظارت نویسندگان دوم بوده است؛ درصد مشارکت نویسندگان در این پژوهش به صورت برابر می‌باشد.

تعارض منافع

این مقاله پژوهشی مستقل و مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول در دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران بوده و بدون حمایت مالی سازمانی انجام شده است و در حال حاضر هیچ‌گونه تعارض منافی ندارد.

پی‌نوشت

1. Kenneth Hudson (1916–1999)
2. Preservation
3. Transmission (مرزبان و معروف، ۱۳۸۰: ۲۹)
4. Tereza Crisťina Moletta Scheiner
5. Museologišt
6. International Committee for Museology (ICOFOM)
7. Neil MacGregor
8. British Museum
9. Martin R. Schärer (1945–2023)
10. Welsh, Peter H
11. Susan M. Pearce
12. Spencer Crew
13. National Museum of African American History and Culture (NMAAHC)
14. James Sims
15. National Museum of Natural History
16. Jean Davallon
17. Preservation
18. haward gardner
19. The Museum of Modern Art (MoMA)
20. Nathalie Heinich (1955)
21. Acquisition
22. Roslyn Russell
23. Kylie Winkworth
24. concrete (مرزبان و معروف، ۱۳۸۰: ۱۸۹)
25. Museology

موزه‌شناسی رشته‌ای میان‌رشته‌ای و مطالعاتی است که به بررسی نظری، انتقادی و فلسفی ارتباط خاص انسان با واقعیت از طریق مستندسازی عینی و ادراک حسی می‌پردازد. قلمرو این رشته تنها محدود به موزه به عنوان یک نهاد مدرن نیست، بلکه تمامی اشکال گردآوری، حفاظت، مستندسازی و نمایش آثار (از کلکسیون‌های تاریخی تا موزه‌های الکترونیک) را در بر می‌گیرد و نقش آن‌ها در شکل‌دهی به حافظه جمعی و جامعه را مطالعه می‌کند (Stransky, 1980 & Riviere, 1981 & Deloche, 2001)

26. Musealisation
27. nternational Council of Museums (ICOM)
28. transformation
29. Andre Desvallees
30. Bernard Deloche
31. Duncan Ferguson (1930-2006)

۳۲. موزه‌شناسی جدید یک جنبش فکری و عملی است که خاستگاه آن فرانسه در دهه ۱۹۸۰ م. است و در مقابل موزه‌شناسی کلاسیک (مبتنی بر اشیاء و مجموعه‌ها) قرار می‌گیرد. تمرکز آن بر انواع جدید موزه‌ها است که به جای حفاظت صرف، به بیان سبک‌های جدید و ارتباط با جامعه برای حفظ و تقویت میراث محلی می‌پردازند (Desvallees & Mairesse, 2010).

33. Sally Duensing
34. Restoration
35. The Louvre Museum
36. Venus de Milo. (Kousser, 2005). مجسمه مرمر آفرودیت مربوط به دوره هلنیستی در یونان باستان
37. Intellectualism
38. Arjun Appadurai

39. Zbyněk Zbyslav Stránský. پدر موزه‌شناسی علمی، اهل کشور چک که مبانی نظری موزه‌شناسی را به عنوان یک رشته دانشگاهی مطرح کرد.

40. Duncan Cameron
41. Brooklyn Museum
42. Approach-oriented museology
43. Tropenmuseum

بخشی از موزه ملی فرهنگ‌های جهان (Nationaal Museum van Wereldculturen) در کنار سایر موزه‌های بزرگ قوم‌نگاری در هلند است. این موزه در سال ۱۸۶۴ م. در هارلم تأسیس و در سال ۱۹۱۰ م. به آمستردام منتقل شد و سپس به موزه تروپن تغییر نام داد.

44. Content-Centric (conceptual museums)
45. Eilean Hooper-Greenhill
46. Elaine Heumann Gurian
47. Civilizing the Museum
۴۸. Tiroler Landesmuseum Ferdinandeum نو تأسیس شد.
49. Museum of Modern Art, Saitama (MOMAS)
50. Rivoli Castle

کتابنامه

- پاریس، اسکات جی، (۱۳۹۸). موزه‌ها چگونه می‌توانند در قرن بیست و یکم بازدیدکنندگان را با خود بخوانند؟ فلسفه موزه برای قرن بیست و یکم. ترجمه کوروس سامانیان و مریم الماسی، تهران: انتشارات حکمت.

- کریمی، معصومه، (۱۳۹۹). «خوانش انتقادی نقش تفسیری موزه در رویکرد به هنر اسلامی (مطالعه موردی: گالری مؤسسه البخاری جهان اسلام در موزه بریتانیا)». رساله دکتری پژوهش هنر، دانشگاه هنر ایران. <https://ganj.irandoc.ac.ir/viewer/00f3fa31ddd78e06407b247be5ce46be?sample=1>
- مرزبان، پرویز؛ و معروف، حبیب، (۱۳۸۰). فرهنگ مصور هنرهای تجسمی (معماری، پیکره‌سازی، نقاشی). تهران: انتشارات سروش.
- هینیک، ناتالی، (۱۳۹۱). جامعه‌شناسی هنر. ترجمه عبدالحسین نیک‌گهر، تهران: انتشارات آگه.

References

- Albedil, M. F., (2021). "Thing in museum space: Change of status and other transformations". *Muzeológia a Kultúrne Dedičstvo*, 4(3): 620-634. <https://doi.org/10.31696/2618-7043-2021-4-3-620-634>
- Alberti, S. J., (2005). "Objects and the museum". *Isis*, 96(4): 559-571. <https://doi.org/10.1086/498593>
- Alexander, E. P., Alexander, M. & Decker, J., (2017). *Museums in motion: An introduction to the history and functions of museums*. Bloomsbury Publishing PLC.
- Appadurai, A., (1986). "Theory in anthropology: Center and periphery". *Comparative Studies in Society and History*, 28(2): 356-374.
- Barthes, R., (1977). *Image music text* (S. Heath, Trans.). Fontana Press.
- Baudrillard, J., (1968). *Le système des objets*. Gallimard.
- Bennett, T., (2013). *The birth of the museum: History, theory, politics* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315002668>
- Breidenbach, J. & Nyiri, P. (2009). *Seeing culture everywhere: From genocide to consumer habits*. University of Washington Press.
- Cameron, D., (1971). "A viewpoint: The museum as a communication system and implications for museum education". *Curator: The Museum Journal*, 11(1): 33-40. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.1968.tb00883.x>
- Cameron, D., (2004). "The museum, a temple or the forum?". In: G. Anderson (Ed.), *Reinventing the museum: Historical and contemporary perspectives on the paradigm shift*, AltaMira Press: 61-73
- Crew, S. & Sims, J. E., (1991). "Locating authenticity: Fragments of a dialogue". In: *Exhibiting cultures: The poetics and politics of museum display*, Smithsonian Institution Press: 159-175
- Dalle Vacche, A., (2012). *Film, Art, and the Third Culture: A Naturalized Aesthetics of Film*. Oxford University Press.
- Davallon, J., (1992). "Le musée est-il vraiment un média?". *Publics et Musées*, 2(1): 99-123. https://www.persee.fr/doc/pumus_1164-5385_1992_num_2_1_1017
- Davallon, J., (2009). "Heritage, preservation, research, object, collection, musealization". In: *Synthesis of the ICOFOM Symposium. Museology: Back to Basics*, Free University of Liege: 13-22.
- Deloche, B., (2001). *Le musée virtuel: Vers une éthique des nouvelles images*. Presses Universitaires de France.
- Desvallees, A. & Mairesse, F., (2010). *Key concepts of museology*. Armand Colin.
- Desvallees, A., (1998). "Cent quarante termes muséologiques ou petit glossaire de l'exposition".

- In: *Manuel de muséographie. Petit guide à l'usage des responsables des musées*, Séguier: 205–251.
- Dolak, J. & Šobánková, P., (2018). *Museum presentation*. Palacký University Olomouc.
  - Duensing, S., (2002). “The object of experience”. In: S. G. Paris (Ed.), *Perspectives on object-centered learning in museums* (pp. 351–363). Lawrence Erlbaum Associates.
  - Evans, E. M., Mull, M. S. & Poling, D. A., (2002). “The authentic object? A child’s-eye view”. In: S. G. Paris (Ed.), *Perspectives on object-centered learning in museums*, Lawrence Erlbaum Associates: 55-77.
  - Falk, J. H., (1991). “Analysis of the behavior of family visitors in natural history museums: The National Museum of Natural History”. *Curator: The Museum Journal*, 34(1): 44-50. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.1991.tb01454.x>
  - Folga-Januszewska, D., (2020). “History of the museum concept and contemporary challenges: Introduction into the debate on the new ICOM museum definition”. *Muzealnictwo*, (61): 39–57. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.1129>
  - Gardner, H., (1991). *The unschooled mind: How children think and how schools should teach*. Basic Books.
  - Greenhill, E. H., (1992). *Museums and the Shaping of Knowledge*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203415825>
  - Greenhill, E. H., (2000). *Museums and the interpretation of visual culture*. (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003124450>
  - Greub, S. & Greub, T., (2006). *Museums in the 21st Century: concepts projects buildings*. Prestel Pub.
  - Gurian, E. H., (1999). “What is the object of this exercise? A meandering exploration of the many meanings of objects in museums”. *Daedalus*, 128(3): 163-183. <https://www.jstor.org/stable/20027571>
  - Hannan, L., Duhs, R. & Chatterjee, H., (2016). “Object-based learning: A powerful pedagogy for higher education”. In: *Museums and higher education working together*, Routledge: 159-168. <https://doi.org/10.4324/9781315596471-15>
  - Heinich, N., (1993). “Les objets-personnes: Fetiches, reliques et œuvres d’art”. *Sociologie de l’art*, 6: 25-40.
  - Henneke, N., (2012). *Sociology of Art*. translated by Abdolhossein Nikgozar, Tehran: Agah Publications.
  - Hudson, K., (1977). *Museums for the 1980s*. Macmillan.
  - Karimi, M., (2020). “A Critical Reading of the Interpretive Role of Museums in Approaching Islamic Art (Case Study: The Gallery of the Al-Bukhari Institute of the Islamic World at the British Museum)”. PhD thesis in Art Research, University of Iran.
  - Kirshenblatt-Gimblett, B., (1998). *Destination culture: Tourism, museums, and heritage*. University of California Press.
  - Kopytoff, I., (1986). “The cultural biography of things: Commoditization as process”. In: A. Appadurai (Ed.), *The social life of things: Commodities in cultural perspective*, Cambridge University Press: 64-91. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511819582.004>
  - Kousser, R., (2005). “Creating the past: The Venus de Milo and the Hellenistic reception of

- classical Greece". *American Journal of Archaeology*, 109(2): 227-250. <https://doi.org/10.3764/aja.109.2.227>
- Latham, K. F., (2012). "Museum object as document: Using Buckland's information concepts to understand museum experiences". *Journal of Documentation*, 68(1): 45-71. <https://doi.org/10.1108/00220411211200329>
- Lima, D. F. C., (2012). "Museologia-Museu e Patrimônio, Patrimonialização e Musealização: Ambiente de comunhão". *Boletim do Museu Paraense Emílio Goeldi. Ciências Humanas*, 7(1): 31-50. <https://doi.org/10.1590/S1981-81222012000100004>
- MacGregor, R. N., (2004). "The museum as a forum: Shaping a new discussion". In: R. Sandell & E. Nightingale (Eds.), *Museums, society, inequality* (pp. 17-32). Routledge.
- Mairesse, F., (2004). *Missions et évaluations des musées: Une enquête à Bruxelles et en Wallonie*. L'Harmattan.
- Mairesse, F. & Van Geert, F., (2024). *Écrire la muséologie: Méthodes de recherche, rédaction, communication*. Presses Sorbonne Nouvelle.
- Marroni, V., (2017). "Beyond the 'object-oriented vs. visitor/idea-oriented museum' divide: The value of objects for museum experiences". *Museologica Brunensia*, 6(1): 12-20.
- Mason, R., (2011). *Cultural Theory and Museum Studies. A Companion to Museum Studies*. 17. Blackwell Publishing.
- Miglietta, A. M., Pace, R. & Boero, F., (2011). "Evaluating students' comprehension of messages on panels". *Visitor Studies*, 14(2): 209-218. <https://doi.org/10.1080/10645578.2011.608022>
- Marzban, P. & Maroof, H., (2001). *Illustrated Encyclopedia of Visual Arts (Architecture, Sculpture, Painting)*. Tehran: Soroush Publications.
- Monti, F. & Keene, S., (2016). *Museums and silent objects: Designing effective exhibitions*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315596501>
- Nora, P. & Cuesta, J., (1998). "La aventura de Les lieux de mémoire". *Ayer*, 32: 17-34. <https://www.jstor.org/stable/41324896>
- Oliveira, M. F. P. & de Mello, C. S., (2010). "Men change, and museums change". *Cadernos de Sociomuseologia*, (37).
- Paris, S. J., (2019). *How Can Museums Engage Visitors in the 21st Century? Museum Philosophy for the 21st Century*. translated by Koroush Samanian and Maryam Almasi, Tehran: Hekmat Publications.
- Pearce, S., (1992). *Museums, objects and collections: A cultural study*. Leicester University Press.
- Pearce, S., (2017). *Museums, objects, and collections: A cultural study*. Smithsonian Institution.
- Roberts, L. C., (1997). *From knowledge to narrative: Educators and the changing museum*. Smithsonian Institution Press.
- Russell, R. & Winkworth, K., (2009). *Significance 2.0: A guide to assessing the significance of collections* (2nd ed.). Collections Council of Australia.
- Scharer, M. R., (2009). "Things + Ideas + Musealization = Heritage: A museological approach". *Museologia e Patrimonio*, 2(1): 85-89.

- Scheiner, T., (2007). “Musée et muséologie. Définitions en cours”. In: F. Mairesse & A. Desvallées (Eds.), *Vers une redéfinition du musée*: 147–165. L’Harmattan.
- Self, R., (2014). *The architecture of art museums: a decade of design: 2000-2010*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315817149>
- Simmons, J. E., (2016). *Museums: A history*. Rowman & Littlefield.
- Stransky, Z. Z., (1987). “La muséologie est-elle une conséquence de l’existence des musées ou les précède-t-elle et détermine [-t-elle] leur avenir?”. *ICOFOM Study Series*, 12: 295-304.
- Van Huis, I., (2019). “Contesting Cultural Heritage: Decolonizing the Tropenmuseum as an Intervention in the Dutch/European Memory Complex”. In: *Dissonant Heritages and Memories in Contemporary Europe* (pp. 215-248), Cham, Springer International Publishing.
- Vergo, P., (Ed.). (1989). *New museology* (Vol. 24). Reaktion books.
- Welsh, P. H., (2013). “Preparing a new generation: Thoughts on contemporary museum studies training”. *Museum Management and Curatorship*, 28(5): 436-454. <https://doi.org/10.1080/09647775.2013.850830>
- Wood, E. & Latham, K. F., (2016). *The objects of experience: Transforming visitor-object encounters in museums*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315417776>
- Yasaitis, K. E., (2006). “Collecting culture and the British Museum”. *Curator: The Museum Journal*, 49(4): 449-462. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2006.tb00236.x>